

féranomás segélyével sikerült az embernek a levegő nitrogénjét megkötve, a mezőgazdasági termelés szolgálatába állítani. Berthelot már 1885-ben megállapította, hogy vannak olyan baktériumok, amelyek képesek a levegő nitrogénjének lekötésére, sőt megállapítást nyert azóta, hogy nitrogént-gyűjtő baktériumok is vannak. A természettudományok óriási haladása ellenére is ismereteink a természet mélységes titkainak még csak a felszíne közelében mozognak és mérhetetlenek azok a mélységek, amelyekből a természet, a maga céljainak elérésében — a jelen esetben a biológiai értelemben oly egyszerű baktériumok útján — merít.

Az energiagazdálkodásnak az élők világából vett e két példájával csupán illusztrálni akartam, hogy a természettudományi és technikai kutatások az energiagazdálkodás terén a jövőben még egészen új lehetőségek fel-tárására nyitnak távlatot.

Várpalota azonban példa arra, hogy a technikai tudományok által nyújtott eszközökkel *energiagazdálkodásunk jelenjében* is nemzetgazdasági érték-ké tudunk alakítani *ezelőtt silányaknak* tartott anyagokat.

Megjegyzések a Magyar Nemzeti Stadion elhelyezésének és felépítésének kérdéséhez.

Arkay Bertalan és Dr. Bierbauer Virgil tervének megvalósítását elősegítendő, a bevezetőben ismertetett alábbi gondolatuk továbbfejlesztéséhez néhány megjegyzést fűzök!

Véleményünk szerint a Nemzeti Stadion helycs megoldása alapvető városrendezési és gazdasági meg-gondolásokból adódhatik csak s az eme szempontok megadta nagy kereten belül kell a sportkövetelte szükségleteket a lehető legtökéletesebben kielégíteni.

1929. II. 13-án a Vállalkozók Lapjában: *A nemzetközi vásár és a stadion elhelyezése felirattal cikkemben megokoltam, hogy a III. ker. Máv—esztergomi, Héví—szentendrei vonala Péterhegy, Aranyhegy által határolt terület e kettős célnak mind városrendezési, mind gazdasági szempontokból a legalkalmasabb hely. Rámutattam arra is, hogy a két különféle célt szolgáló létesítmény egymás mellett, vagy egybefoglaltan lehet megoldani.*

Példák vannak arra, hogy nagy tömegek látogatására berendezett, nem azonos időben használt egymás melletti telepek közművei és közlekedése milyen célszerűen oldható meg. A hazai példával, a X. ker lóversenytér és a tenyészállatvásár-gépkiallítás kitűnően megoldott és évek óta bevált közös útteste, személy- és teherpályaudvara szolgálnak, beigazolván egyúttal e gondolatmenet helyességét is.

A Nemzeti Stadionról a fentidézett szerzők által írottakhoz nincs hozzátenni valóm, legyen szabad azonban a vele kapcsolni óhajtott Nemzetközi Vásár állandó elhelyezésének szükségességét néhány sorban ismertetnem.

Az iparcarnok és környékén évenként rendezett vásár a külföldi nagy nemzetközi vásárokkal összehasonlítva főképp az üzleti forgalmat tekintve, mutat erős elmaradottságot iparunk és kereskedelmünk fejlettségéhez viszonyítva. Baj a rossz helyen lévő, szűk keret, amiből az évenként felépített és lebontott ideiglenes épületek szűksége, azok nagy költsége, a különféle szakmák keveredése és összezsúfoltsága, az egész intézmény népünnepélyszerrűsítésének nem válik különös előnyére. E mellett a tavasz legszebb időszakában a gyönyörű városligetet a közönség nagy része elől elvonja s nagy idővesztést és költséget okoz évente a vásár okozta károk rendbehozatala is.

A lipcei vásár mintájára nálunk is a decentralizálás volna ajánlatos. Ott a városnak több helyén van a lakosság egyéni szükségleteit kielégítő cikkek vására, míg az ipari- és építési vásárt a városon kívül telepítették

hatalmas, fejlődési lehetőségeket biztosító területre. Így volna ez megszervezhető nálunk is.

Az Iparcarnok továbbra is a közönség egyéni szükségleti cikkeinek vására maradna, míg a nehézipari, gép, műszaki, építési- és sporteszközök a stadionnal kapcsolatos területen nyernének elhelyezést, ahová az egyéb cikkek nagykereskedelmi forgalmát is célszerű volna átterelni.

A nemzetközi vásárok a termelést, fogyasztást irányító, az iparosok és kereskedők találkozó helyei. A nagy külföldi vásárokon éveken és évtizedeken át ugyanazon a helyen kereshetők fel a kiállítók, nagyrésze saját csinos állandó épületükben, ahol nemcsak az egyes súlyosabb természetű tárgyak, hanem a különféle szerelések, sőt berendezések is állandóan megmaradnak. Az ilyen állandó épületeknek egész sorát láthatjuk a legtöbb külföldi vásáron.

Jelentős cégeink a mai gazdasági viszonyok mellett is, jól felfogott érdekekben bizton szívesen hoznának áldozatot állandó kiállítási helyük létesítése érdekében, ami adókedvezményekkel előmozdítva az építőiparnak kitűnő munkaalkalmat adna.

Fejlett és fejlődő sportunk és a vásár melletti stadion fejlesztethetné sporteszköz iparunkat, különösen a vízi sporttal kapcsolatos ipart és azt exportképessé is tehetné.

A tervbe vett területen a *Mocsáros dűlőn* a bő és részben melegvízű források, valamint az Aranyatak felhasználásával úszodákat, mesterséges tavakat lehet kiképezni, amelyek mind a vízi kiállításnak, mind a vízi sport továbbfejlesztésének lehetőségeit megadnák anélkül, hogy a közlekedést gátolnák és miattuk az értékes dunai partokat igénybe kellene venni. A létesítés sem volna drága, mert a kiemelt földmennyiségeket az amúgy is alacsony fekvő terület feltöltésére lehetne felhasználni.

A közlekedés mind a Stadionhoz, mind a vásár területre vízi úton is megoldható volna.

Az Aranyárokra a Dunától a Szentendrei-útig való kiszélesítésével a kisebb vízi járművek a város szívéből könnyen az Esztergomi-vasút és Szentendrei-út keresztesítéséig — az Amphiteatrum-ig juthatnának, onnan akár kisvasúton, a külföldi vásárokon olyan elterjedt kis akkumulátoros nyitott kocsikon, autobuszokon, vagy más közlekedési eszközön, vagy gyalog juthatnának el könnyen a sporttelep vagy vásár kívánt részére. Átszállással vagy zsiliprendszerrel az Aranyárok folytatásában a terület behálózó tavak és csatornákon át az egyes pontok vízen való elérhetését is lehetővé lehetne tenni, akár sikló-csónakok, akár más vízi járművek számára.

A Stadion és Vásár együttes létesítése tervező mérnököknek, építészeknek, művészeknek, vállalkozóknak és az ipar legtöbb ágának kitűnő munkaalkalmakat adna, létesülése pedig a sportnak, valamint az ipar és kereskedelemnek nagyszerű fejlődési lehetőséget biztosítana.

Fonó Miklós.

Technika és közgazdaság.

Az építési közmunkák odaítélésének kérdése és a „megfelelő” árszint.

LISKA BÉLA.*

A közmunkáknál és közszállításoknál szokásos közismert *versenyárgyalási eljárást* az a kétségkívül kötelező fokozott gondosság hozta létre, melynek szigorúan ügyelni kellett arra, hogy a magángazdaság által a köznek nyújtott teljesítményekért a közpénzből semmiesetre se kelljen többet fizetni, mint amennyiért e teljesítmény az adott időpontban megszerezhető és ezenkívül arra is, hogy ily munkák kiadásakor egyes vállalkozók jogosulatlan előnyökhöz ne jussanak másokkal szemben. E nem vitathatóan helyes szempontok következtében általános szokássá vált, hogy az ily mun-

* Előadta a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet mű- és középítési, valamint út-, vasút- és hidépítési, és vízépítési szakosztályainak 1933 nov. 20-án tartott együttes ülésén.